

בתי הדין לעבודה

עב 001758/06	בית הדין האזורי לעבודה - חיפה		
19/04/2007	תאריך:	סגן שופט ראשי - א. קציר	בפני

בעניין: אורית מויאל-לפלר **התובעת**

ע"י עוה"ד דורי ספיבק
התוכנית לזכויות אדם, הפקולטה למשפטים
אוניברסיטת תל אביב
- נ ג ד -

הנתבעת מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים
ע"י עוה"ד אורן מילדוורט

<p style="font-size: small;">לסיכומים בטענות (2007-04-25): עב 1758/06 אורית מויאל-לפלר - ב"כ עו"ד דורי ספיבק נ' מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים שופטים: איטה קציר עו"ד: דורי ספיבק</p> <p style="font-size: small;">לסיכומים בטענות (2007-04-25): עב 1758/06 אורית מויאל-לפלר - ב"כ עו"ד דורי ספיבק נ' מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים שופטים: איטה קציר עו"ד: דורי ספיבק</p>

מיני-רציו:

* ביטוח לאומי – קיצבאות – קיצבת שאירים

* עבודה – ביטוח לאומי – זכאות

התובעת ניהלה מערכת יחסים זוגית עם גב' לפלר (להלן: המנוחה) החל מ-1998. המנוחה היתה מבוטחת של הנתבעת. ועדה רפואית מטעם הנתבעת קבעה כי המנוחה אינה מסוגלת לעבוד בשל מחלה קשה בה לקתה וכי יש לראותה כנכה מלאה. ב-8/04 נולדה לתובעת ולמנוחה בת ושלושה חודשים אח"כ נפטרה המנוחה. בעקבות תביעה שהגישה התובעת, הכירה הנתבעת בתובעת כידועה בציבור של המנוחה, ובבת כיתומה, לצורך קבלת "קצבת שאיר מבוטח", אך הודיעה לנתבעת כי תשולם לה קצבת שאירים בשיעור של 20% כ"אלמן של מבוטחת". מכאן התביעה לקבוע כי לצורך קבלת "קצבת שאיר מבוטח" לפי תקנון הנתבעת, התובעת הינה "אלמנת מבוטח" הזכאית לגמלה בשיעור של 40%. הדיון נסב אודות השאלה האם שיעור הגמלה לקצבת שאירים, בהתאם לתקנון הנתבעת, נקבע עפ"י מינו של השאיר או מינו של המבוטח.

בית הדין האזורי לעבודה קיבל את התביעה ופסק כי:

בעניין גיורא רז נגד המל"ל נדונה שאלה דומה, העוסקת בזכאותו של אדם לקצבת שאירים, בהתאם לס' 252 לחוק הביטוח הלאומי, עם פטירתו של בן זוגו מאותו מין. בעניין זה הוגשה עמדת היועמ"ש, שקבעה כי יש לפרש את ס' 238 לחוק הביטוח הלאומי כמקנה זכות לקצבת שאירים גם לבני זוג מאותו מין. לתפיסתו, במקרה של פטירת בן הזוג, הרי את בן הזוג הנותר בחיים, יש לסווג כ"אלמן" או כ"אלמנה", בהתאם למינו של בן הזוג הנותר בחיים. לכן אם מדובר ב-2 בנות זוג אזי זכויותיהן תיקבענה בהתאם למינו. עמדת היועמ"ש התקבלה ע"י ביה"ד האזורי לעבודה בפס"ד רז הנ"ל.

בעמדת היועמ"ש בפס"ד רז נדונה שאלה משפטית זהה לשאלה המשפטית בענייננו ולפיכך יש מקום להקיש מעמדת היועמ"ש בפס"ד רז למקרה זה. לכן יש לפרש את ס' 23 לתקנון הנתבעת כמקנה זכות לקצבת שאירים גם לבני זוג מאותו מין, כאשר במקרה של פטירת בן/בת הזוג, את בן/בת הזוג הנותרת/ת בחיים, יש לסווג כ"אלמן" או כ"אלמנה", בהתאם למינו של בן/בת הזוג הנותרת/ת בחיים. התובעת היתה בת זוגתה של המנוחה והוכרה כידועה בציבור של המנוחה ולכן זכאית לקצבת שאירים, בהתאם לתקנון הנתבעת בשיעור של 40%.

פסק דין

בפני תביעה לפס"ד הצהרתי אשר במסגרתו יקבע כי לצורך קבלת "קצבת שאיר מבוטח" לפי תקנון הנתבעת, התובעת הינה "אלמנת מבוטח" הזכאית לגמלה בשיעור של 40%, ולא בגדר "אלמן מבוטחת" הזכאית לגמלה בשיעור של 20%.

להלן עובדות המקרה:

1. התובעת ניהלה מערכת יחסים זוגית עם המנוחה אור ריקי לפלר החל משנת 1998.
2. המנוחה היתה מבוטחת של הנתבעת.
3. בתאריך 25.3.03 קבעה ועדה רפואית מטעם הנתבעת כי המנוחה אינה מסוגלת לעבוד בשל מחלה קשה בה לקתה וכי יש לראותה כנכה מלאה עד לחודש 03/04, כאשר הנכות הוארכה לתקופה נוספת עד חודש 2/06.
4. בתאריך 26.8.04 נולדה לתובעת ולמנוחה בת בשם שי מויאל-לפלר.
5. בתאריך 10.11.04 נפטרה המנוחה.
6. בתאריך 27.11.05 הגישה התובעת תביעה בתיק עב 4240/05 להכירה כידועה בציבור של המנוחה, וכן להכיר בבת – שי כיתומה, וזאת לצורך קבלת "קצבת שאיר מבוטח".
7. הנתבעת הודיעה כי אין לה התנגדות להכיר בתובעת כידועה בציבור של המנוחה, ולהכרה בבתה כיתומה של המנוחה.
8. לאור האמור, בתאריך 26.12.05 ניתן פס"ד הצהרתי הקובע כי התובעת הינה הידועה בציבור של המנוחה וזכאית לקבל גמלה מהנתבעת, וכי הבת הינה היתומה המבוטחת של המנוחה.

9. בתאריך 5.2.06 הודיעה הנתבעת לתובעת כי תשולם לה קצבת שאירים בשיעור של 20% כ"אלמן של מבוטחת".

10. ראוי לציין כי המוסד לביטוח לאומי הכיר בתובעת בתאריך 7.2.06 כידועה בציבור של המנוחה, וביום 16.2.06 נמסר לתובעת כי אושרה לה קצבת שאירים עבורה ועבור בתם המשותפת, בגובה הקצבה המשולמת לאלמנה במערכת יחסים הטרנסקסואלית.

טענות התובעת:

11. התכלית העומדת בבסיס הזכאות לקבלת גמלת שאירים היא סוציאלית במהותה ומטרתה – לשמר את רמת ההכנסה של שאירי המבוטח שנפטר. הרציונל העומד מאחורי ההבחנה בין נשים לגברים, בכל הקשור לקבלת גמלת שאירים, הוא פרי המציאות הכלכלית בה אנו עדיין חיים, שבה השתכרותן של נשים נמוכה משל גברים וקידומן במעגל העבודה קשה יותר.

12. עמדת התובעת תואמת את עמדת היועץ המשפטי לממשלה בתיק **בל 3536/04 גיורא רז נ' המל"ל**, אשר קיבלה תוקף של פס"ד ע"י כבוד השופטת מאירי, ועל פיה לצרכי קצבת שאירים, במקרה של פטירת בן זוג כששני בני הזוג הם בני אותו מין, יש לסווג כ"אלמן" או כ"אלמנה" את בן הזוג הנותר בחיים, בהתאם למינו של בן הזוג הנותר בחיים.

טענות הנתבעת:

13. זכאותו של השאיר נקבעת עפ"י מינו של המבוטח. עקרון השוויון, ההדדיות והיעדר האפליה, המונחים בבסיסה של שיטת הפנסיה הצוברת מחייבים ליתן זכויות זהות לכלל המבוטחים בהתאם לנתונים האישיים של כל מבוטח. בהתאם לכך, לא ייתכן כי הקרן תעדיף "בן זוג נשי" של מבוטחת ותיתן לה זכויות של בת זוג, רק מן הטעם שבת הזוג של המנוחה הינה אישה.

14. אין להקיש מההוראות החלות על המוסד לביטוח לאומי בענייננו, שכן ביחס למוסד לביטוח לאומי אין את עקרון ההדדיות. המוסד לביטוח לאומי אינו גוף הדדי, אינו מצוי בגירעון אקטוארי, הוא אינו גוף פרטי אלא פועל מכוח חוק המגדיר את אופן פעולתו.

לאור האמור לעיל אני קובעת כדלקמן:

15. תחילה אתייחס לשתי טענות שהעלתה הנתבעת ברישא לסיכומיה:
א. טענת הנתבעת, טיעוני התובעת בסיכומיה מהווים שינוי חזית לעומת טיעוניה בכתב התביעה, מאחר ובכתב התביעה טוענת התובעת כי יש להשוות בין זוג הטרנסקסואלי לבין זוג חד מיני, ואילו בסיכומיה טוענת התובעת כי במקרה של זוג גברים, יש להעניק לבן הזוג השאיר גמלה נמוכה יותר בשיעור של 20%.

אין לקבל טענתה זו של הנתבעת. התובעת טענה הן בכתב התביעה והן בסיכומיה כי לעניין קצבת שאירים, כאשר מדובר בבני זוג מאותו מין, יש לסווג כ"אלמן" או כ"אלמנה" את בן הזוג הנותר לפי מינו של השאיר. לפיכך, אין בטענותיה של התובעת בסיכומיה משום שינוי חזית.

ב. הנתבעת ביקשה מביה"ד כי ימחקו מסיכומי התובעת הנתונים הסטטיסטיים אודות השתכרותה של אישה לעומת השתכרותו של גבר.

דין טענה זו של הנתבעת אף היא להידחות, שכן הנתונים הסטטיסטיים המצוינים בסיכומי התובעת הובאו מתוך עתירת הנתבעת עצמה בתיק בג"ץ 2911/05 מבטחים נ' ביה"ד הארצי ואורי פידלמן (להלן: בג"ץ פידלמן) בו נדונה סוגית השוואת שיעור פנסיית השאירים בין "אלמן" לבין "אלמנה" עפ"י הוראות תקנון הנתבעת. על כן, צודקת ב"כ התובעת בטענתה כי ניסיונה של הנתבעת בסיכומיה לטעון כנגד נתונים אלו, או להתכחש להם, מהווה חוסר תום לב.

16. השאלה שבמחלוקת בין הצדדים היא, האם שיעור הגמלה לקצבת שאירים, בהתאם לתקנון הנתבעת, נקבע עפ"י מינו של השאיר או מינו של המבוטח.

17. בפס"ד בל 3536/04 גיורא רז נגד המל"ל נדונה שאלה דומה, העוסקת בזכאותו של אדם לקצבת שאירים, בהתאם לסעיף 252 לחוק הביטוח הלאומי, עם פטירתו של בן זוגו מאותו מין.

בעניין זה הוגשה עמדת היועץ המשפטי לממשלה אשר קבעה כדלקמן:

"ייתאמר מיד, כי היועץ המשפטי לממשלה סבור, שיש לפרש את סעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי כמקנה זכות לקצבת שאירים גם לבני זוג מאותו מין. לתפיסתו, במקרה של פטירת בן הזוג, הרי את בן הזוג הנותר בחיים, יש לסווג כ"אלמן" או כ"אלמנה", בהתאם למינו של בן הזוג הנותר בחיים... חוק הביטוח הלאומי, מבחין באופן מובנה בין הגברים לנשים... הרציונאל העומד מאחורי הבחנות אלו, בין הגברים ובין הנשים, והעדפת הנשים, הוא המציאות הכלכלית הסוציו-אקונומית בה אנו חיים עדיין, לצערנו. במציאות זו, בה השתכרותן של הנשים, נמוכה באופן עקבי מהשתכרותם של הגברים, וקידומן במעגל העבודה, הוא קשה ומורכב יותר, יש צורך למחוקק להבטיח כי מקור הכנסתן ישתמר במידה מסוימת. מכאן שבחוק זה, האישה נתפסת כזקוקה יותר לתמיכה, לאחר מותו של מי שהחוק תופס באופן שרירותי כי הוא המפרנס העיקרי – הגבר. הרציונל הוא כלכלי... לפי שאבדנו של הגבר נתפש כמכביד יותר מבחינה כלכלית על השאירים, קבע החוק העדפה מיוחדת לאלמנה... אכן, האבחנה בין "אלמן" ל"אלמנה" אותה עיגן המחוקק בסעיף 238... בהיותה מבוססת על מציאות כלכלית שטרם עברה מן העולם, היא אבחנה רלבנטית ובלתי פסולה, דעתנו שכל עוד יצביע המצב העובדתי במציאות חיינו על נחיתות כלכלית ככלל, של קבוצת הנשים במעגל העבודה ובמשק מול קבוצת הגברים, קיימת סיבה מוצדקת להעדפת הנשים – האלמנות – כדי לסגור את הפער שקיים..."

סעיף 6 לחוק הפרשנות קובע כדלקמן:
"זכר ונקבה"

האמור בלשון זכר – אף לשון נקבה במשמע, וכן להיפך. ”
 דומה, שלשון החוק מאפשרת כי משמעותם של המונחים – ”מבוטחת” ו”בן
 זוגה” בהגדרת ”אלמן” שבסעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי, תהא אף
 ”כמבוטח” וכ”בן זוג”, ובלבד שפרשנות זו מקיימת את תכליתו של החוק...
 לענייננו חוק הביטוח הלאומי נועד, כאמור, להגן מפני מחסור כלכלי... מטעם
 זה, משולמת קצבת שארים אף לידועים בציבור...
 תכליתו של חוק הביטוח הלאומי... מאפשרת את השימוש בכלי הפרשנות, כך
 שאף התובע יכול שיהא מוכר כ”אלמן”...
 מובן, שהוא הדין, עת מדובר בשתי נשים, שקיימו ביניהן חיים של זוגיות.
 במקרה זה, המונח ”אלמנה” בחוק, הרלוונטי להן, צריך שיפורש לאור סעיף 6
 לחוק הפרשנות, לא רק כחל על ”בת זוגתו” של ”מבוטח” אלא אף על אלמנה
 שהיא ”בת זוגתה” של ”מבוטחת”... ”

18. מכאן עולה, כי עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי יש לסווג כ”אלמן” או ”אלמנה”
 את בן הזוג הנותר בחיים עפ”י מינו של בן הזוג הנ”ל, ולכן אם מדובר ב- 2 בנות זוג אזי
 זכויותיהן תיקבענה בהתאם למינן.

עמדת היועץ המשפטי לממשלה כאמור התקבלה ע”י ביה”ד האזורי לעבודה בת”א בפס”ד
 גיורא רז הנ”ל.

19. אין לקבל את טענת הנתבעת כי אין להקיש מפס”ד גיורא רז ועמדת היועץ המשפטי
 לממשלה בעניין זה על המקרה שבפנינו, מאחר והמוסד לביטוח לאומי אינו גוף הדדי
 המצוי בגרעון אקטוארי, וכי הוא פועל מכוח חוק, ואילו הנתבעת הינה גוף מסחרי הרואה
 את רווחיה כמטרת העל העומדת בבסיס פעולתה העסקית, וזאת מהנימוקים להלן:

א. התכלית העומדת בבסיס הזכאות לקבלת קצבת שאירים בהתאם לתקנון
 הנתבעת ובהתאם לחוק הביטוח הלאומי הינה זהה במהותה – לשמר את רמת
 ההכנסה של השאירים ולהגן עליהם מפני מחסור כלכלי בעקבות אובדן בן/בת
 הזוג.

ב. כמו כן, האבחנה בין נשים לגברים הן בתקנון הנתבעת והן בחוק הביטוח
 הלאומי, נובעת מרציונל זהה - המציאות הכלכלית בה אנו חיים, בה השתכרותן
 של נשים נמוכה יותר משל גברים וקידומן במעגל העבודה קשה יותר, ועל כן
 קיימת סיבה מוצדקת להעדפת נשים אלמנות, לשם סגירת הפער הקיים בין
 גברים ובין נשים.

ג. אף הנתבעת עצמה, בעתירתה בבג”ץ פידלמן, טענה בסעיף 77 כי הנחיתות
 הכלכלית של קבוצת הנשים לעומת קבוצת הגברים היא הרציונל לאבחנה בין
 נשים וגברים בתקנון הנתבעת, כדלקמן –

”למרבה הצער, גם כיום, אף שחל שיפור במצב, נהנים גברים מעדיפות
 על פני נשים בשוק העבודה...”

מרבית הנשים ממשיכות להתרכז במשלחי יד נשיים מסורתיים, המאופיינים בשכר עבודה נמוך...

מרבית הטעמים הסוציו-אקונומיים-אקטואריים, אשר עמדו... בבסיס האבחנה ההיסטורית בתקנון הפנסיה בין שיעור קצבת האלמנים לשיעור קצבת האלמנות, נותרו בעינם, ומחזקים את המסקנה, כי תקנון הפנסיה של מבטחים, מאזן בין כל הנתונים, הזכויות והחובות ויוצר, להלכה ולמעשה, שוויון אמיתי בין עמיתי הקרן ושאיניהם."

ד. בנוסף לאמור לעיל, בעמדת היועץ המשפטי בפס"ד גיורא רז הנ"ל נדונה שאלה משפטית זהה לשאלה המשפטית בעניינינו – האם, לצרכי קצבת שאירים, במקרה שבני הזוג הם בני אותו מין, יש לסווג כ"אלמן" או כ"אלמנה" את בן הזוג הנותר בחיים, בהתאם למינו של בן הזוג הנותר בחיים או בהתאם למבוטח.

20. לפיכך, לאור הנסיבות במקרה דנן יש בהחלט מקום להקיש מעמדת היועץ המשפטי לממשלה בפס"ד גיורא רז, עימה אני מסכימה לחלוטין, למקרה שבפנינו. אשר על כן, יש לפרש את סעיף 23 לתקנון הנתבעת כמקנה זכות לקצבת שאירים גם לבני זוג מאותו מין, כאשר במקרה של פטירת בן/בת הזוג, הרי את בן/בת הזוג הנותרת בחיים, יש לסווג כ"אלמן" או כ"אלמנה", בהתאם למינו של בן/בת הזוג הנותרת בחיים.

21. לאור מסקנתי לעיל, הרי שבמקרה דנן התובעת היתה **בת זוגתה** של המנוחה והוכרה כידועה בציבור של המנוחה ועל כן זכאית היא לקצבת שאירים, בהתאם לתקנון הנתבעת. לאור מינה של התובעת, התכלית בבסיס הזכאות לקצבת שאירים והרציונל לאבחנה בין אלמן לבין אלמנה בתקנון הנתבעת כמפורט בהרחבה לעיל, הרי שיש לסווג את התובעת כ"אלמנה" – בת זוגתה של המבוטחת, ועל כן, בהתאם לתקנון הנתבעת, היא זכאית לגמלה בשיעור של 40%.

22. באשר לבג"ץ פידלמן הנ"ל, אשר כאמור דן בסוגית השוואת זכאותם של אלמנים לקצבת שאירים לזכאותן של אלמנות לקצבת שאירים בתקנון הנתבעת, הרי שבמידה ותדחה עתירת הנתבעת, יחול על המקרה דנן פסה"ד של ביה"ד הארצי בעניין ויבוטל ההסדר הקובע זכויות שונות לאלמן ולאלמנה, ואילו תתקבל העתירה, הרי שההכרעה בתיק הנ"ל – האם יש לסווג את התובעת כ"אלמן" או כ"אלמנה", תעמוד בעינה.

לאור האמור, לא מצאתי כל הצדקה משפטית לחייב את התובעת להמתין עד להכרעת בית המשפט העליון בבג"ץ פידלמן, בטרם יינתן פסה"ד בעניינה.

23. לפיכך, דין התביעה כאמור – להתקבל, ועל הנתבעת לשלם לתובעת קצבת שאירים כ"אלמנת מבוטח" בשיעור של 40% מהשכר הקובע, בהתאם לתקנון הנתבעת.

24. כמו כן, על הנתבעת לשלם לתובעת הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך של 5,000 ₪, וזאת תוך 30 יום מיום מתן פסה"ד, אחרת ישא הסך הנ"ל הפרשי ריבית והצמדה כחוק מהיום ועד מועד התשלום בפועל.

25. הדיון התקיים בפני כדן יחיד.

המזכירות תמציא העתקים לב"כ הצדדים.

א. קציר 54678313-1758/06

ניתן היום א' באייר, תשס"ז (19 באפריל 2007) בהעדר הצדדים.

סגן שופט ראשי – א. קציר

001758/06 עב 710 לימור לוי

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה